

CZU: 398(478)(092)
ORCID: 0000-0003-3045-5017

**UN VALORIFICATOR
ȘI PROPAGATOR FIDEL
AL FOLCLORULUI COPIILOR
(NICOLAE BĂIEȘU –
85 DE ANI DE LA NAȘTERE)**

Pe lângă alte câteva domenii importante ale literaturii noastre populare (bibliografia folclorului moldovenesc, poezia obiceiurilor calendarice, istoria folcloristicii, sărbătorile domnești ș. a.), una dintre temele de interes constant ale etnologului Nicolae Băieșu (24.06.1934 – 7.06.2015) a fost și folclorul copiilor.

Pornind de la faptul că despre aceasta până acum nu s-a scris sau vorbit decât în treacăt, la general, și, pentru că distinsul om de știință a fost unicul specialist de la noi care s-a ocupat de acest domeniu, credem că subiectul merită o examinare aparte.

Ce se înțelege prin sintagma „Folclorul copiilor”?

Prin noțiunea aceasta se au în vedere toate producțiile artistice din creația noastră populară orală destinate celor mici, care, prin conținutul lor, corespund vârstei, mentalității și intereselor lor și au menirea să-i ajute la descoperirea și cunoașterea lumii din jur, să-i învețe, să-i educe, să-i distreze ș.a.m.d.

Aceste materiale pot fi împărțite în două grupe mari:

1. Creații compuse și interpretate de adulți pentru copii.
2. Creații interpretate de către copii.

În ele intră:

Cântece de leagăn; poezii și jocuri pentru copiii mici; povestioare amuzante; poezii despre animale, păsări, insecte, plante sau adresări către ele; povești; snoave; legende; ghicitori; numărători populare; jocuri de cuvinte; frământări de limbă; texte legate de obiceiurile calendarice; invocații către unele corpuri cerești sau fenomene ale naturii; probleme distractive; formule de veche medicină populară; poezii comice; dialoguri satirice și umoristice; diferite glume, păcăleli; proverbe și zicători ș. a.

Prima carte pentru preșcolari și elevi, alcătuită și îngrijită de N. Băieșu, în colaborare cu alți doi colegi de sector – Gr. Botezatu și A. Hropotinschi, cu titlul „Păcală și Tândală” (Snoave populare), a fost publicată în anul 1967. După care au urmat: „Ineluș-învârtecuș”, în colaborare cu Spiridon Vangheli (în 1969); „Apă vie”, în colaborare cu A. Hropotinschi (în 1980); „Alfabet folcloric” (în 1981, ed. a 2-a în 1987); „Comoara fiecăruia” (în 1984); „Huța, huța cu căruța” (în 1985); „Arici, pogonici” (în 1990); „Cocoșel cu gâtul gol” (în 1991); „Să crești mare, pui de om” (în 1991); „Vine moșul de la vie” (tot în 1991).

În anul 1978, la editura „Știința”, îi apare volumul din seria „Creația populară moldovenească” – „Folclorul copiilor”.

În studiul introductiv alcătuitorul trece în revistă genurile și speciile acestui domeniu, face o incursiune în istoria culegerii, publicării și cercetării lui, se oprește la originea, clasificarea, tematica, evoluția și poetica acestor creații.

Cu alte cuvinte, vine cu toată informația necesară pentru cititorul interesat.

În anul 1982 N. Băieșu publică culegerea de texte din seria „Mărgăritare” – „De-a mijatca” (selecție, postfață și comentarii), incluzând în ea cele mai reprezentative și mai bune creații folclorice pentru școala medie.

O mărturie concludentă că tema aceasta s-a aflat în permanență în atenția folcloristului pe tot parcursul activității sale sunt și cele opt culegeri de texte folclorice, editate între anii 1973-2009 pe zone etnografice, pregătirea compartimentului la care ne referim, în fiecare dintre ele, aparținându-i tot Domniei Sale.

Este vorba de următoarele colecții: „Folclor din părțile codrilor” (1973), „Folclor din Bugeac” (1982), „Folclor din nordul Moldovei” (1983), „Folclor din stepa Bălților” (1986), „Folclor din câmpia Sorociei” (1989), „Folclor din țara fagilor” (1993), „Cât îi Maramureșul...” (1993), „Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului” (în două volume) (2009).

Nicolae Băieșu este de asemenea alcătuitorul secțiunii „Folclorul copiilor” din cele două crestomații de folclor moldovenesc pentru studenți, publicate în anii 1966 și 1989, cât și din volumul pregătit pentru cititorul interesat din toată Uniunea Sovietică – „Молдавский фольклор” (1976).

A participat cu materiale din folclorul copiilor la alcătuirea unor manuale școlare și crestomații pentru grădinițele de copii.

Lui Nicolae Băieșu îi aparțin și studiile teoretice pe această temă din manualele pentru studenții facultăților de filologie ale instituțiilor de învățământ superior din republică – „Schițe de folclor moldovenesc” (1965) și „Creația populară (Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina)” (1991).

O activitate prodigioasă a avut-o cercetătorul și în publicarea și propagarea folclorului copiilor în ziare și reviste.

Primele materiale de acest fel i-au apărut în săptămânalul „Cultura” din 19 noiembrie 1966, după care a colaborat intens, publicând, în peste 40 de ani, mai multe texte folclorice destinate copiilor în ziarele: „Tânărul leninist”, „Cultura”, „Tinerimea Moldovei”, „Învățământul public”, „Viața satului”, „Știința”, „Florile dalbe”, „Țara” ș. a.; în revistele: „Steluța”, „Alunelul”, „Scânteia leninistă”, „Femeia Moldovei”, „Noi” ș. a.

A tradus din rusește și a publicat în culegeri, creștomaii și în revistele pentru copii de la noi o serie de povești populare: rusești, scoțiene, italiene, letone, slovace, uzebece, lituaniene ș. a.

În anul 1981 N. Băieșu a fost unul dintre inițiatorii, iar mai apoi, până în 1987, coordonator și președinte al juriului concursului folcloric „Înșiră-te, mărgărite”, organizat și desfășurat pe paginile ziarului „Tânărul leninist”.

E de menționat de asemenea faptul că a chemat și încurajat elevii să culeagă folclor din localitățile în care locuiesc. Elocvent în acest sens este articolul său – apel către copii și adolescenți – „Adunați folclor!” („Scânteia leninistă”, nr. 10, 1985, p. 24).

Creația populară orală a copiilor a fost permanent în atenția folcloristului și în cercetările de teren. Despre aceasta ne vorbesc cât se poate de convingător și multele sale manuscrise din Arhiva de folclor a institutului, cu materiale culese de D-lui pe parcursul a mai bine de trei decenii.

O contribuție meritorie la cercetarea folclorului copiilor este și broșura sa „Воспитательное значение детского фольклора” (1980). Era și mai bine însă dacă se făcea o variantă a ei și în limba română.

A publicat și o serie de articole de pedagogie populară, cum ar fi: „Copilul și lumea folclorului” („Învățământul public”, 1979, 25 iulie și 1 august), „Aspectul educativ al folclorului” („Învățământul public”, 1981, 14 februarie), „Cântecele de leagăn: rolul lor educativ” („Învățământul public”, 1981, 29 aprilie și 6 mai), „Rolul educativ al poveștilor” („Învățământul public”, 1983, 16 mai) ș. a.

De remarcat că tot ce a realizat profesorul Nicolae Băieșu în acest domeniu a fost de un real folos părinților, învățătorilor, educatorilor, bunicilor, fraților și surorilor mai mari, care au avut cu ce-i bucura pe cei mici.

Și a făcut lucrul acesta din suflet, din dragoste față de copii, din dorința și cu scopul de a-i vedea mai buni, mai deștepți, mai frumoși; de a le cultiva prin intermediul folclorului niște calități absolut necesare fiecărui om: sănătate fizică și morală, dragoste de viață, de muncă, de carte, de țară, de neam, de dreptate, adevăr; omenie, bunătate, responsabilitate, curaj; intransigență față de tot ce-i rău, urât, dăunător.

Fenomenul acesta credem că se explică nu numai prin faptul că N. Băieșu a fost un cercetător de vocație, dar și prin aceea că a fost și un pedagog talentat.

Amintim în acest sens că în anul 1955 a absolvit Școala Pedagogică din Sorooca, iar după un an de lucru cu elevii din satul natal și-a continuat studiile la Institutul Pedagogic „Ion Creangă”.

Aceasta este, pe scurt, contribuția fostului nostru bun coleg și conducător de sector la culegerea, editarea, cercetarea și propagarea folclorului copiilor.

Cât privește aprecierea pentru această muncă nobilă și îndelungată, pe care a meritat-o și o merită din plin, credem că ea cel mai bine e dată de către un alt remarcabil om de știință și de cultură de la noi, de dl Ion Ciocanu.

Cităm:

„O parcelă aparte a folclorului moldovenesc, îngrijită de Nicolae Băieșu cu dragostea și competența ce l-au caracterizat întotdeauna, este creația anonimă a copiilor sau pentru copii. Prin cărțile „Ineluș-învârtecuș” (1969), „Folclorul copiilor” (1978), „Alfabet folcloric” (1981), „De-a mijatca” (1982) ș. a. el își aduce obolul la cultivarea simțului folcloric generației tinere, în special elevilor, începând de la vârsta cea mai fragedă, când copilul absoarbe cu nesaț tot ce-l impresionează. Anume la acea vârstă este necesar să-i vorbim curat și frumos, să-l îndemnăm să se aplece asupra măriei sale Cartea, să-i guste mierea pururi întremătoare; și anume la acea vârstă cărțile lui Nicolae Băieșu se dovedesc de neînlocuit; copiii întregii Moldove au pentru ce îi purta dragostea și stima” (Un distins folclorist: Nicolae Băieșu. Biobibliografie. – Chișinău: Grafema – Libris, 2004, p. 118-119).

Adăugând la titlurile de cărți enumerate și cele câteva, apărute după 1987 – anul aprecierii citate, subscriem și noi sub aceste frumoase cuvinte.

Ion BURUIANĂ,
Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chișinău)